



# נר לשולחן שבת

## נצבים וילך

גליון 951 תשפ"ו



לע"נ אמו"ר  
הג"ר מנחם מנדל  
בן רבי יחיאל מיכל זצ"ל

נצבים - פרשת התשובה: "ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו". (ל"ב)

שנת תשפ"ו, תכלה שנה וגניבותיה, תחל שנה וחסדיה - לפני זמן היתה גניבה ממאפיה בעיר עפולה. גנבו מהקופה סכום כסף נכבד. לאחר זמן המשטרה תפסה את הגנב. בחיפוש בביתו נמצאה שקית ובה כסף.

כדי לאמת שזה הכסף שנגנב מהמאפיה ולא ממקום אחר, שאלו השוטרים את בעל המאפיה, כמה כסף היה לו בקופה. בעל המאפיה אמר שהיו בקופה עשרת אלפים ושלש מאות וחמישים שקלים. בשקית היו עשרת אלפים ושלש מאות. "אם כך - אמר השוטר - זה לא הכסף שלך..."

בעל המאפיה נזעק, טען לעומתם שהגנב הוציא כנראה חמישים שקל לצרכיו. "לא ולא, זה החוק!" ביקש, התחנן, הסביר, אך ללא הועיל, לא הסכימו לתת לו את הכסף.

אמר להם: "אני אוכיח לכם שזה הכסף שלי. תבדקו בשקית אם יש בה שומשום!" בדקו ומצאו גרגירי שומשום, כיון שהכסף עבר ידים על הדלפק ובמאפיה יש שומשומין בשפע, השומשום נדבק לשטרות!

התפלא השוטר עד מאד: "מאיפה ידעת דבר כזה, מהיכן הבאת הוכחה כה ניצחת?!"

השיבו בעל המאפיה, איש יקר: "אני לומד עכשיו בשיעור גמרא פרק "אלו מציאות" ושם מסופר על סימנים". הסביר לשוטר מה זה "אלו מציאות" ומה הם "סימנים". השוטר התרגש מאד - המאור בתורה החזירו בתשובה! ("נר לשולחן שבת")



"ושב ה' אלקיך את שבותך ורחמך" - "ויקבל ברעווא ית תיובתכון וירחם עליכון" - "ושב... מדבר על תשובה! (תרגום יונתן בן עוזיאל ל' ג)

הגאון רבי מאיר סולובייצ'יק ביאר דבריו על פי דברי "נפש החיים" בביאור הפסוק "תורת ה' תמימה משיבת נפש", שמי שעושה עבירה מרחיק עצמו מנפשו ונשמתו הטהורה, ועל ידי התשובה הוא מחזיר את הנפש לעצמו, התורה משיבה את נפש החוטא. ("מאורות רבנו מאיר הלוי")



מעשה שהיה, היו שערערו על עדות שנמסרה בפני בית הדין וביקשו לפוסלה. אמרו, לפי שאחד העדים השתמד לפני שנים מרצונו, אף שחזר לדת ישראל, אין אנו יודעים מדוע חזר, אם חזר מפני שהתחרט ושב בתשובה שלימה, או מחמת נוחות... טענו כי כל עוד שלא סיגף עצמו בסיגופים רבים לעיני כל ישראל לא יהיה כשר לעדות. כפי שמצינו ברמב"ם (הל' עדות י') בעד שעבר, שכל עוד שלא לקה אינו כשר לעדות. וכן בטבח שיצאה טריפה תחת ידו, פסול עד שילבש שחורים וילך ויחזיר.

השיב הגאון רבי רפאל מילדולה: ידוע שרשעי ישראל פסולים לעדות (רמב"ם עדות י"ב ד'), אבל גדולה היא התשובה - הנה במומר חזרתו לדת היא תקנתו וטהרתו להכשירו לעדות, ותיכף שקיבל תשובה כשר לעדות - לפי שאין לך סיגופים גדולים ורעים שסובל, שהסתלק מכל הטובות וההנאות של חיי הגויים וחזר להיות יהודי החי בפחד ובהלה וצרות, שהאומות נוגשים לישראל, וקודם ששב לא היו לו דאגות וצרות אלו, לכן אותו מומר שחזר ליהדות כשר לעדות, ואין לו לדיין אלא מה שענינו רואות, ומי יודע מחשבות אדם כדי לדונם לפי מחשבתו.

בוודאי שאלו החוזרים לדת ישראל שבים בלב שלם. אמנם, אם אותו מומר הינו מן הפוחזים שהמירו דתם ופעמים חוזרים ומחזיקים עצמם כיהודים ופעמים כגויים, בוודאי שהם פסולים לעדות ואין ראוי לכוללם בישראל. (שו"ת "מים רבים" חו"מ ב')

מי שעבד עבודה זרה בילדותו ושב בתשובה שלימה - האם יכול להיות שליח ציבור - תשובת מוה"ר אליהו מזרחי, הרא"ם:

אשיבכם את אשר בלבבי לעניות דעתי כפי מה שהורוני מן השמים. דבר פשוט הוא ולא צריך לפני, כיון שהוא בעל תשובה פשוט שהוא יכול לעבור לפני התיבה להוציא את הרבים ידי חובתם, שבמקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים... וכן ראה מלשון הרמב"ם (הל' תפילה ח' י"א) שלא הקפידו בשליח ציבור על מעשיו הראשונים, אלא על מעשיו עכשיו.

ומה שמצינו שצריך לשליח ציבור יהיה "פרקו נאה", מדובר בתעניות, שכיון שהציבור שרוי בצער והוא עומד להליץ לכפר עוון הציבור על ידו, צריך שיהיה מעוטר בכל אותם תנאים.

(שו"ת הרא"ם פ"ו ו"כ"כ מהרש"ל כ' ועוד ועוד כדעת רב האי גאון ור"י מיגאש וי"ח עיין א"ח נ"ג)



כתב המהרש"ך: מעשה שהיה כך היה: ראובן לפני ט"ו שנים, בהיותו פה סלוניקי דברי ריבות ואיבות נפלו בינו לבין זולתו, מתוך כעס עלה עשן באפו, שטף והלך אל ערכאות גויים להמיר דתו. אלא שבין לילה היה ובין לילה נתחרט ותהה, מה עשה?!

בתוך ארבעה ימים שב לביתו לבל יתגאל בפתג הגויים. עזב למלכות אחרת, שם יוכל לחזור ולקרוא בשם ה' ולשוב בתשובה. שם קבע דירתו. כל העם והזקנים יודעים כי היטה שכמו לסבול עול תורה. שם נכנע לפני ה' על מה שעשה, גם בכה על חטאתו.

כאשר ארכו הימים, רבים ונכבדים מאנשי הקהל בראותם את כל התלאה שבאה עליו ובני ביתו, נכמרו רחמיהם עליו ונתנו לבם למנותו שליח ציבור וגם שוחט. ויש מאנשי הקהל ממאנים ומרגנים אחריו לסיבת המאורע הרע אשר עבר עליו לשנים ראשונות. נדרשתי לחוות דעתי אם יכולים למנותו או לא?

תשובה: מצינו בכהן שהמיר ושב בתשובה מחלוקת גדולה אם נושא כפיו. למעשה כתב הרב הגדול מוה"ר קארו שיש לסמוך על הגדולים שהתירו לישא כפיו, גם לפתוח פתח לבעלי תשובה.

סוף דבר, מתשובת הרא"ם (לעיל) יראה שפסק בפשטות ובלי שום פקפוק למנות לשליח ציבור מי שעבד עבודה זרה ושב. כל שכן ובן של קל וחומר בנידון דידן, שכל העם יודעים שמה שראובן עשה בפתע, בכעס שנעשה תוגר, שאין כאן סרך עבודה זרה ולא עמד בהמרתו ימים ולא נתגאל באיסורים.

ותיכף יצא מן העיר לעבוד קונו, ובאו עליו כמה וכמה הרפתקי, והיה עושה מלאכות קשות בשמחה וטוב לבב, בהיותו עובד ה'. לכן אין ראוי להרחיקו ואפשר למנותו לשליח ציבור ושוחט. (שו"ת מהרש"ך ח"ב ק"ז - רבינו שלמה כהן, מומעדי ההוראה בדורו, נפטר שנת שס"ב)



כמה פעמים קראו בעיר מונקטש את פרשת נצבים?

ביום השמיני לימי הסליחות הנקרא "יום שלש עשרה מידות", לאחר תפילת שחרית מוציאים שני ספרי תורה וקוראים בהם. בתחילה קוראים את פרשת היראה ואהבה, (בפרשת עקב) ואחר כך 'פרשת התשובה' בפרשת נצבים. וכל הקהל אומרים בלחש את סדר הוידי. אחר כך ... (דרכי חיים ושלום - ימי התשובה עיי"ש)



לכבוד היארצייט! סיפר רבינו ירוחם ממי: "פעם אחת הייתי בראדן אצל ה"חפץ חיים" והיה איתי ספר אחד, והנה בא אלי ה"חפץ חיים" בעצמו לבקש לשאול ממני את הספר. אמרתי לו, למה בא כבודו בעצמו, הלא יכול היה כבודו לשלוח מישהו לבקש?!

השיב ה"חפץ חיים": "לא בשמים היא, ואפילו היתה בשמים הייתי צריך לחזר אחריה!" - "קיים הכל כפשוטו ממש!" (ידעת תורה נצבים)

מצות עשה אחת יש בפרשת וילך - 'שנצטוונו להיות לכל איש מישראל ספר תורה. אם כתבו בידו - הרי זה משובח ונאהב מאד...' (החניך)

מעשה בעסקן יקר ונכבד, רב פעלים שכתב לעצמו ספר תורה מהודר ביותר. מלבד הדקדוקים בקלף ובכתיבת האותיות - הן ביופיו והן בצורתן, שיהיה בהן כדי לצאת ידי חובת כל הדעות - היה הסופר טובל במקוה לפני כתיבת כל "שם" ועוד כהנה וכהנה הידורים, שהעלו את מחיר כתיבת הספר להון עתק.

לקראת הכנסת ספר התורה, כנהוג, הוזמנו רבנים וגדולי תורה לכתוב את האותיות האחרונות בספר. ביניהם היה הגה"צ רבי מרדכי צוקרמן וגם רב נוסף מרבני ירושלים. כאשר נתכבד אותו רב בכתיבת האות, נתקל בבקבוק יין שעמד על השולחן לשתיית "לחיים" והיין נשפך על היריעה האחרונה של הספר...

למותר לציין את הרגשתו האימה של הרב שידע על המאמצים הרבים שהושקעו בכתיבת הספר, ולמרות שבעל הספר תפס בפלך האצילות והרגיעו שוב ושוב שלא ארע דבר לספר התורה, הנזק הוא קטן, יחליפו את היריעה האחרונה ביריעה אחרת והכל יסתדר, לא היה בכך כדי להרגיע את נפשו העגומה. בדרכם חזרה ליווה אותו הרב את ר' מרדכי לביתו, כשהוא שופך את לבו על צערו ואי נעימותו ממה שארע.

אמר לו רבי מרדכי בשלוות נפשו הידועה ובנימה החלטית: "מקובלני כי אדם הרוצה לעשות דבר טוב, לא תצא תקלה מתחת ידו! אתה שומע? לא תצא כאן שום תקלה! הכל משמים... עוד תראה כי יש כאן חשבון והכל רק לטובה!"

למחרת התקיימה סעודת מצוה לרגל הכנסת ספר התורה והשתתפו בה אנשים רבים מכל המעמדות והחוגים עימם עמד בקשר העסקן תורם הספר, ביניהם אותו רב, כשהוא עדיין תחת הרושם העגום של התקרית אמש. לפתע הוא שומע את אחד הנואמים, יהודי אמיד מחו"ל שנשא דברים לכבוד המעמד "אני עברתי את השואה ואני לא מאמין... אך לכבוד העסקן שאני מכבדו ומעריך מאד את מעשיו הציבוריים הגעתי במיוחד לישראל להשתתף בשמחתו ואף כתבתי אות בספר התורה..." לא יכל הרב לשאת בלבו את "הבשורה" ששמע זה עתה, עזב את האולם ומיהר לביתו של רבי מרדכי צוקרמן.

"אילו לא נשפך היין על היריעה ופוסלה, מי היה מעלה על דעתו שיש להחליפה והספר הרי היה פסול."

ר' מרדכי כלל לא הופתע ובאותה שלווה נפש שב ושנה דבריו: "אמרת לי... הכל משמים! אמנם, לפעמים רואים את זה מיד, לפעמים אחרי כמה ימים ולפעמים... רק אחרי כמה וכמה שנים!" ("יחיד ודור")



נר לשולחן ספר תורה: הכנסת ס"ת מבית מדרן הסמינר לכולל חזו"א: מרן אמר להעמיד שני פמוטים של שבת ושני נרות להדליק. כן אמר להכין יין ועוגות, אפו בביתו במיוחד עוגיות, ופרסו מפה על השולחן. ("ארחות רבנו" ח"א עמ' של"ב עיי"ש)

בהרבה קהילות ישראל, אשכנז, אוסטריה, פולין, בוהמיה מורביה, הונגריה וכן קהילות ספרד ותימן היו עושים את הכנסת ספר התורה בשבת. יום בו קוראים בתורה, אנשים פנויים מעבודתם, זמן מוצלח לדרשות, יום מנוחה וקדושה.

סיפר רבי יוסף שמש: "זכרתי מימי היותי בחור בביתו של הרב הפרנס רבי דוד אופנהיים, שהכניס ספר תורה בשבת. בליל שבת אחרי האוכל פינו את החדר המרכזי והעמידו בו כל כלי כסף וזהב. באה גויה ושיטחה דשא ועשבים מריחים בבית. כל אותו לילה היו בחורים מסובים סביב השולחן, לומדים ומחדדים זה לזה בפלפולים לכבוד התורה, ואני הכותב הייתי אחד הבחורים ההם. בשחרית באה הגויה ושיטחה דשא מבית הפרנס עד לבית הכנסת. גם הנשים היו יוצאות לבית הכנסת.

בשחרית, אחרי "ברוך שאמר" יצאו המתפללים אל פתח ביתו של רבי דוד אופנהיים. רבי דוד הוציא בידו את ספר התורה ומורינו לצידי, והשמש הקריא מי יחזיק בכלונסאות החופה.

האלוף והותיק מוה"ר וולף אופנהיים עשה זמור נאה לכבוד התורה, ליזמרו בקול נעים בעת שנושאים אותה מבית דוד לבית הכנסת, וכן עשה החזן עם איזה משוררים, שוררו וניגנו.

רבי דוד ואשתו לבשו בגדי יום טוב, משחרית ועד צאת השבת. אחר התפילה הזמינו קרואים לסעודה חשובה. השמש קרא כל אחד מהמוזמנים בביתו ולא בפתח בית הכנסת." ("מנהגי וורמייזא")



"לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז, לפיכך זכה קנה ליטול הימנו קולמוס, לכתוב בו ספר תורה, תפילין ומוזות!" (תענית כ): זכה קנה שיהיה קולמוס לכתוב ספר תורה, להורות שאין התורה מתקיימת כי אם בנמוכי הרוח, כקנה, ולא במי שהוא קשה כארז. ("כלי יקר" במדבר כ"ד ו')

עם ישראל נמשל לקנה - קנה מורה על הכנעה, ישראל כופפים ראשיהם לפני כל גל וגל, נכנעים לכל צרה שבאה עליהם. בזה הוכשרו לגלות סודות התורה בעת הגאולה. ("קין אורה")

ארז גזעו קשה, באה רוח סערה, עוקרתו. כך חרב בית ארזים-בית המקדש. תורה ענוה היא, נמשלה למים, רכה כקנה, לכך התקיימה-מתקיימת כל ימי גלותינו. ("ע"י")



סיפר הגאון רבי חיים קמיל שישמעו מרבו, הגאון רבי משה טיקוצ'נסקי: פעם הסתפקו בשיבת "כנסת ישראל" האם לערוך הכנסת ספר תורה בעשרת ימי תשובה, שמא יש לדחותה עד לאחר הימים הנוראים.

התייעצו עם הסבא מסלבודקה, והוא קבע, שאדרבה, יש לערוך את שמחת הכנסת ספר התורה דווקא בימים אלו, להוסיף עוד זכות לפני יום הכיפורים! ("בנתיבות ההלכה" כרך מ')

